

ви етнографічної комісії з 1929 року) вийшов у 1929 році: Матеріали до етнології й антропології / упорядкував М. Колесса. – Л., 1929. – Том ХХІ–ХХІІ. Ч. 1.

⁵⁵ Такий лист був надісланий з Києва у Львівський обком партії. Одній з вулиць (бічній Коперника) присвоєно ім'я Ф. Колесси.

⁵⁶ Див.: Слов'янське літературознавство і фольклористика. – 1973. – Вип. 8. – С. 110–122.

⁵⁷ «Вулиця» – цикл хорових обробок народних пісень Ф. Колесси.

⁵⁸ Сімович Ігор Романович – диригент, син композитора Р. Сімовича.

⁵⁹ Майданська Софія (07.09.1948) – українська письменниця, заслужений діяч мистецтв, закінчила Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка.

⁶⁰ Франц Йосиф – диригент, професор Національної музичної академії України ім. П. Чайковського.

⁶¹ Гамкало Іван (01.05.1939) – диригент, педагог, народний артист України, музикознавець,

професор, чл.-кор. Академії мистецтв України, учень Ф. М. Колесси

⁶² Дорожківський Руслан (24.03.1942) – диригент, педагог, заслужений діяч мистецтв, закінчив Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка по класу Ф. Колесси.

⁶³ Поліські пісні, записані Ф. Колесою у 1932 році на середньому Поліссі разом з польським етнографом і лінгвістом К. Мошинським, вийшли друком у 1995 році. Див.: Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / упорядкув. вступ. ст. та прим., пер. з польс. С. Й. Грица. – К., 1995. Музична Україна. – 413 с.

⁶⁴ Загайкевич Марія Петрівна (31.10.1926) – доктор наук, професор, закінчила Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка. Ідеться про її статтю «Народні перлини в гідній оправі» (На здобуття Державної премії Української РСР ім. Т. Шевченка) у журналі «Культура і життя» від 13.02.1983 р., № 7.

ЛИСТИ ГРИГОРІЯ КУПЧАНКА ДО ІВАНА ТА ЄВГЕНІЇ ЯРОШИНСЬКИХ ЯК ПРИЧИНКИ ДО ПОРТРЕТІВ АВТОРА Й АДРЕСАТКИ (спроба презентації)

Лідія Ковалець

УДК

Епістолярні контакти фольклориста, етнографа, громадського й культурного діяча Г. Купчанка з Є. Ярошинською та її батьком – І. Ярошинським – уперше інтерпретуються в аспекті їх життєдіяльності та історії національно-культурного відродження Буковини.

Ключові слова: Г. Купчанко, Є. Ярошинська, москвофільство, листування, першопублікація.

The epistolary contacts of the specialist in folklore, ethnographer, public-cultural figure H. Kupchanko with J. Jaroshyn's'ka and her father, I. Jakoshyn's'ki, are interpreted the first time in the aspect of their life, activity and the history of Bukovyna's national and cultural revival.

Keywords: H. Kupchanko, J. Jaroshyn's'ka, moskvofil'stvo, correspondence, first publication.

*Присвячую Ростиславі Ярославовичу Пилипчуку.
Цьому відомому українському мистецтвознавцеві,
який тісно пов'язаний з Буковиною та буковинцями,
виповнилося 75 літ.
З роси і води!*

Питання про зв'язки Євгенії Ярошинської (1868–1904) з Григорієм Купчанком (1849–1902) ще не ставало предметом спеціального наукового розгляду, куди вигідніше було інтерпретувати відомості про стосунки цієї знаної буковинської письменниці, фольклориста й етнографа, скажімо, з її видатним чеським колегою Фр. Ржегоржем, аніж матеріал складний, неоднозначний, хоч і питомий. Дискредитувало Г. Купчанка, а значить, робило невідповідним контактування з ним, його політичне реноме: за спостереженням сучасного історика, той започаткував москвофільство на Буковині, був його «ідейним натхненником» і навіть «шпигував одночасно на користь Росії, Австро-Угорщини і Болгарії» [2, с. 220]. Негація закономірно поширилася на інші сфери діяльності Г. Купчанка, зосібна ті, що стосувалися науки, письменства і, схоже, були для нього улюбленими, до якоїсь міри врівноважували дух, — фольклористику, етнографію та власну літературну творчість. Навіть видрукувана 1966 року й примітна неупередженістю невелика стаття чернівецького науковця Г. Сінченка [5] не інспірувала переорієнтації зусиль дослідників, їхньої зацікавленості науково-художньою спадщиною буковинця. Репрезентуючи ранне, старше, «тверде» москвофільство як мовно-літературну течію, Г. Купчанко та його галицькі й закарпатські колеги розцінювали фонетичне письмо як нехтування давниною, «невибачливий гріх проти віри», намагалися витворити мову особливу, зрозумілу і своїм країнам, і московитам, адже саме в етимології вбачали «той ланцюг, що національно з'єдинював українців із росіянами» [1, с. 207]. Так готувався ґрунт під виступ молодшого, реакційнішого покоління москвофілів, яке прямувало вже до цілковитого національного винародовлення. Їхні ж попередники не йшли супроти народу, а навпаки — з вірою у свою вищу місію доволі активно допомагали його освітньому розвитку й «жили de facto українським культурним життям» [7, с. 402]. Задокументована в епістолярії підтримка Г. Купчанком Є. Ярошинської (як і підтримка Ю. Федьковича —

дебютанта в духовному житті рідного народу — з боку провідника галицьких «твердих» русинів Б. Дідицького) засвідчує, що певні форми співпраці творчої москвофільської інтелігенції з талановитими молодими сучасниками мали передовсім культурницьке, а отже, позитивне спрямування і були по суті формою меценатства.

Отож, в умовах підготовки нової концепції історії науки, її деідеологізації важливо повернутися до кожної з раніше тенденційно заперечуваних постатей, у тому числі й до постаті Григорія Купчанка. Наразі в аспекті його зв'язків з Є. Ярошинською, точніше, презентації документальних свідчень — листів до неї та її батька, І. Ярошинського — як передумови глибшого дослідження персональних здобутків у царині фольклористики та етнографії адресанта й адресатки, і як певного причинку до історії налагоджування на Буковині культурної комунікації, котра також була показником консолідування, а отже, національно-культурного відродження.

Після закінчення шестикласної школи вправ у Чернівцях, мешкаючи в селі і закономірно звідуючи брак живого спілкування як найбільшої розкоші («нема тут з ким навіть розговоритись» [8, с. 379], — читаємо в листі до М. Павлика від 1 червня 1889 р.), Є. Ярошинська підтримувала епістолярні зносини з багатьма особами, географія її адресатів, розпросторюючись із Буковини в Галичину, сусідню Румунію, сягала Санкт-Петербурга, Праги, Відня й навіть Америки. Саме 1886–1889 роки — час листування з Г. Купчанком — були періодом визначення творчих і громадянських орієнтирів Є. Ярошинської: захоплення рідним фольклором, а згодом перші проби пера руською, тобто українською, мовою, поєднувалися з першопублікацією власної німецькомовної прози у віденській та чернівецькій пресі, співпрацею з модними віденськими жіночими журналами, яким поставляла власноруч змальовувані з вишитих речей побуту зразки буковинських візерунків, за словами Є. Ярошинської, цю «етнографічну достопамятність щодо

народного розвитку в пластиці і орнаментиці». Листи Г. Купчанка до І. Ярошинського (вони датовані 1882–1887 рр.), як і листи безпосередньо Є. Ярошинській (1886–1889), відгомонюють неабияким зацікавленням автора інтелектуальним, художнім розвитком дівчини та її перспективою. Власне тут, як і з непитомої мови листів, починалися суперечності, проглядала велика драма талановитої людини.

Г. Купчанко народився на Вижниччині в с. Берегомет-над-Дністром у сім'ї радника староства. І. Ярошинський згодом так напише про цього свого давнього приятеля: «Він був мій шкільний колега в народній школі в Бергометі, я мешкав у його батька 2 роки, тому ми яко діти добре пізнались»^{*}. Однак якщо мемуарист залишився на буковинському терені, став сільським учителем, потім директором школи в с. Раранче Чернівецького повіту, то, за І. Франком, «рухливий» Г. Купчанко після закінчення гімназії в Чернівцях поїде до Відня на університетські студії, навчатиметься спочатку на юридичному факультеті, потім на філософському; у час російсько-турецької війни працюватиме в лондонській та віденській пресі; згодом розгорне самостійну журналістську практику у Відні: видаватиме й редагуватиме спершу часопис «Русская Правда», потім «Просвещение» — обидва, підкреслимо, буковинської тематики; принагідно виступатиме з віршами й прозою, за свою активну фольклористичну й етнографічну діяльність удостоїться членства в Імператорському російському географічному товаристві в Петербурзі. Проте проживе він зовсім мало — 53 роки — й у Відні, себто на чужині, спочине відомий, проте неприйнятний, незрозумілий багатьма. Одна з поетичних добірок буковинця, поданих львівським журналом «Учитель», навіть іменуванням усіх творів відповідала ностальгійному настрою автора: «До Прута», «Льта молодий», «На чужині».

^{*} Лист І. Ярошинського до М. Павлика (у листі — спогади про Є. Ярошинську) від 8.ІІ.1906 р. [зберігається у Відділі рукописів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка (далі — ВР), ф. 101 (М. Павлика), № 381].

Захоплення фольклором та етнографією, очевидно, прийшло до Г. Купчанка ще в гімназії: у восьмому (останньому) класі він публікує в «журналі неполитическому, посвященному науцѣ и розвеселенію» «Буковинская Зоря» низку матеріалів під заголовком «Из сборника Буковинскихъ простонародныхъ пѣсень, сказокъ, повѣстей, пословицъ, суеверій, і пр.». Етимологія виявилася накинута/вихована ніким іншим, як гімназійним учителем і редактором часопису І. Глібовицьким: саме в такій деморалізуючій і руйнуючій науці, за С. Смаль-Стоцьким, слід шукати пояснення, чому «загал рускої інтелігенції, що вийшла з-під руки Глібовицького, або зовсім байдужний до народних справ, до рускої мови і її літератури, або навіть ворожо відноситься до всяких народних змагань і, ідучи за своїм учителем, проповідує єдинство культурне і літературне Руси-України з Москвою» [6, с. 77].

Постать Г. Купчанка не зовсім уписувалася в реєстр, проповідуючи «єдинство культурне і літературне з Москвою», ба навіть у спеціальній брошурі (чи не з меркантильних інтересів — цієї ахіллесової п'яти багатьох малоімущих інтелектуалів), запевняючи своїх читачів, що «мы всѣ Русскіи такъ въ Австро-Венгрии, якъ и въ Россіи принадлежимъ до одного роду /.../, составляемъ яко такі одну велику родину, одинъ, русскій нарѣдъ» [3, с. 26], буковинець, сказати б, теоретизував. На практиці його особисті уподобання найбільше стосувалися Буковини, і це засвідчують публіцистичні статті, вірші, оповідання, фольклорно-етнографічні студії, друковані окремо у Відні та Петербурзі, а також у галицько-буковинській та віденській пресі. Замість специфічного аристократизму пізніших москвофілів Г. Купчанко виявляв співчуття до скривдженої верстви, її бодай елементарну освіту («азбуку») вважав «драбиною до мудрості». Основні праці вченого («Некоторые историко-этнографические сведения о Буковине» і «Сборник песен буковинского народа»), на думку Г. Сінченка, «характерні демократичними тенденціями і ознаками» [5, с. 145].

А були ж іще такі дослідження, як своєрідна історико-етнографічна трилогія «Буковина и еи русские жители», «Галичина и еи русские жители» і «Угорска Русь и еи русские жители», крім того, «Народныи звичаи и обряды буковинско-русского народа», «Сельское веселье на Буковинѣ», «Русские люди в образкахъ» та ін. Про своєрідність методів Г. Купчанка свідчить хоча б те, що матеріал аналізувався ним з погляду різних аспектів: мови, духовної і матеріальної культури, статистики, антропологічних характеристик, менталітету, зіставлення з іншими етнографічними групами тощо.

Суспільно-політична позиція Г. Купчанка була наслідком не так суб'єктивних, індивідуальних чинників, як загальніших, об'єктивних. Узагалі, у країнах із припізненим розвитком, за спостереженнями вченого, інтелігенції як «чомусь новому і незвичному /.../ важко з'ясувати собі свої шляхи, вийти зі стану бродіння і заґрунтуватися на міцному базисі різноманітної і плідотворної культурної праці, на яку був би попит» [4, с. 121]. Сприймати толерантніше інтенсивне, по-своєму результативне, хай і небезпомилкове змагання одиниць, ставитися до них як до живих індивідуальностей зі своїми життєвими негараздами (а Г. Купчанко, як відомо, рано став удівцем, через зайнятість залучив до виховання малолітнього сина свою родичку, якій залишив у спадщину третину майна) — це, на нашу думку, й означає деідеологізувати матеріал про історично значущу постать.

Епістолярій, можливо, більше, ніж інші документи, здатен витворювати реальні образи індивідів — мовця й адресата мовленого, з'ясовувати ті питання в їхніх біографіях, котрі здаються дискусійними. Скажімо, листи Г. Купчанка до Є. Ярошинської та її батька видають не так проросійські, панславистичні його захоплення, як суперечливість позиції та національних почуттів автора: тексти, розраховані на сприйняття конкретними (далекими від москвофільства) індивідами, «самозвільняються» від обтяжливості етимологічної графіки і в них чимраз упевненіше проступають власне

українські форми й слова; часто ототожнюється етнічна самоназва українців «руські», «русини» (і похідні від них) з поняттям «русские» як росіяни. Москвофіл Г. Купчанко без будь-яких застережень схвалює те, що Є. Ярошинська захопилася вивченням рідного фольклорно-етнографічного матеріалу й почала писати своєю, тобто русько-українською, мовою. Важливим є й те, що адресант, заприїтивши хист Є. Ярошинської і виступивши в іпостасі її уважного, оптимістично налаштованого наставника, чітко вказав на потребу повсякчасної школи, себто навчання й праці як єдиної запоруки успіху, а саме — через уважне засвоєння масиву уснопоетичної творчості, його збирання та студіювання; пізнання художньої класики (правда, лишень великоруської); через підготовку перекладів і, звісно, наполегливі самостійні проби пера. Водночас Г. Купчанко фактично давав зрозуміти, наскільки присутнім є для Є. Ярошинської (як і для будь-якого митця) в умовах національно підневільних залишатися собою, шанобливо плекати власну творчу індивідуальність, зі свого боку намагаючись дбайливо протегувати її у світі (через публікацію матеріалів про неї в часопису «Русская Правда» і, напевно що, посередництво між Імператорським російським географічним товариством, якому буковинка надіслала свою збірку «Пісні буковинсько-русського люду з-над Дністра»; до неї ввійшло 450 пісень).

Старання адресанта не пропали даремно, а разом із зусиллями чернівчан О. Поповича, Ю. Федьковича, львів'янина М. Павлика та, головне, самої Є. Ярошинської дали результат: вона стала першою на Буковині жінкою-письменницею, її фольклористичні й етнографічні інтереси, значною мірою саме завдяки Г. Купчанкові, виявилися розвиненими, реалізованими, згадане товариство відзначило їх великою срібною медаллю.

Зрозуміло, що наша реставрація контактів цих двох неординарних діячів на ниві культурного відродження Буковини через відсутність листів Є. Ярошинської є неповною: дослідивши ві-

денські архіви на предмет документів, пов'язаних із Г. Купчанком, може, й удалося б знайти її послання до нього (вони б мусили бути сповнені вдячності й поваги), не кажучи вже про те, що в разі наявності таких збережень, а ще виявлення й вивчення всіх дуже розпорошених друкованих матеріалів, заслуги цього українського громадсько-культурного діяча й сама його доля поставили, вірогідно, в іншому, ніж дотепер, світлі. Що ж до різкуватих реплік Є. Ярошинської на адресу Г. Купчанка і його «Русской Правды» (подибуємо такі в статті «Ще про руську інтелігенцію та про наряд на Буковині» і в окремих листах до інших адресатів 1890 р.), то вони принагідні, ситуативні та спричинені кандидуванням (до того ж безуспішним) критикованого до Австрійської палати послів від Вижницького округу, точніше, риторикою пропаганди, що, мабуть, таки мала місце і без якої, власне, не обходиться пропаганда.

Представлені нижче епістолярні матеріали (більшість — в уривках) подаються за хронологією, примітки — наприкінці того тексту, якого стосуються. Лексику й фонетику оригіналів збережено, синтаксис підпорядковано сучасним нормам. Публікація здійснюється вперше за автографами, що зберігаються у Відділі рукописів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України.

**Лист * Григорія Купчанка до
Івана Ярошинського [фрагмент]
(Лондон, 9.V.1882)**

<...> А Вашей четырнадцатилетней милый дочкѣ, которой я счастливой и радостной будущности желаю, буду посылаты в дар свою «Звѣзду»¹ и покорно ею прошу прислати мені, где которые розвязки загадок, задач и т. д. <...>

¹ Мова йде про ілюстрований щомісячник, що виходив у Лондоні з квітня 1882 року, редактором-видавцем якого був Г. Купчанко. Крім художніх матеріалів, перекладів, часопис уміщував також розраховані на юного читача математичні, шахові задачі, ребуси, шари тощо.

* Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 649].

**Лист ** Григорія Купчанка до
Івана Ярошинського [фрагмент]
(Лондон, 20.V (1.VI) 1882)**

<...> Не менее благодарен я и миленькой Вашей дочери за ея столь любезное внимание ко мне, старому другу ее доброго отца. Дай Бог, чтобы она в благородном своем научном стремлении достигла самых больших и лучших успехов, чтобы ея народно-литературная и общественная деятельность принесла пользу и славу ей и чтобы патриотическая ея деятельность была в благо того бедного и несчастного, но доброго и славного народа — народа русского — из которого она произошла и который ожидает от своих молодых патриотических и благородных сынов и дочерей, как она, помощи, защиты, спасения! Дай Бог, чтобы труд ея и любовь ея кь родному народу увенчаны были венцемъ славы и блага народа. Ея прекрасное русское письмо, ее славный почерк письма доказывают, что в ней кроются большой талант и славная, полная энергии будущность. Молю Вас, дражайший друг и брат, не мучте ее, молоденькую дочь Вашу, науками и вещами не посильными и для общаго блага бесполезными: немецкую литературу и язык она может изучить прекрасно, но, извините меня, до совершенства она никогда не доведет; кроме того, немцы никак не нуждаются в хороших факторах¹ литературы и пр., так как таких у них бездна. Пусть она лучше образуется и действует на своем родном литературном поле, на котором она достигнет скорее и лучших результатов, чем на чужой ниве, и на котором она приобретет скорее материальную пользу и большую славу. У нее есть великий дар к писанию, она владеет отлично русским языком² и знает, как редко кто-нибудь в Буковине, особенно среди женского пола, русское правописание. Пусть она пишет исключительно по-русски и пусть будет уверена, что если она потрудится так год-два, то после того все наши

** Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 650].

и даже заграничные редакции будут с удовольствием помещать въ своих журналах и пр. ея духовные произведения. Прежде всего пусть она начнет собирать и списывать народные русские песни из Ваших окрестностей: но пусть она так записывает, т. е. так точно и верно, как народ произносит или говорит. Когда у нее будет несколько сот таких песен, то я Вам сообщу адрес одного ученого общества³, которое заплатит за те песни блистательный гонорар и, кроме того, напечатает все песни в особом издании. При записывании песен, сказок, загадок, пословиц, молитв, примовок и пр. нужно записывать имена лиц и местностей, от которых и где записаны те песни. Хорошо было бы собрать их со всех сел (буковинских) над Днестром и т. д. такие народные русские песни, сказки, повести, рассказы и пр., чем Ваша дочь прославилась бы на целый образованный русский и славянский мир, познала бы народный русский дух и принесла бы большую пользу нашей русской литературе. Я готов давать Вашей почтенной дочери в этом отношении все желаемые указания, советы и пр. Извините великодушно, что я так много расписался, это я сделал потому, что познал из почерка и правописания, ровно как из энергических и умных черт лица любезной Вашей дочери, что она способна к чему-то высшему, благородному, прекрасному, общепользному, славному. Дай Бог, чтобы она была всю свою жизнь довольною и счастливою. Я, по крайней мере, вещую ей очень славную будущность и в том твердо уверен, что она не будет обыкновенною женщиною. <...>

¹ Тут — виконавець приватних доручень.

² Мовиться про руською, тобто українську, мовою.

³ Ідеться про Імператорське російське географічне товариство в Петербурзі.

Лист * Григорія Купчанка до
Євгенії Ярошинської [фрагмент]
(Відень, 7(19).ІХ.1886)

Многоуважаемая госпожа Ярошинская, дражайшая соплеменница.

Любезнейшее Ваше письмо чрезвычайно обрадовало меня, тем более, что оно так прекрасно писано по-русски. Что Вы жива и здорова, об этом я знал, так как я не переставал спрашивать о Вас и о почтеннейших Ваших родителях у своих многочисленных друзей и знакомых в родной нашей Буковине. Но что Вы так хорошо владеете русским языком (слогом и правописанием), об этом я узнал только из драгоценных Ваших строк, которыми я не могу довольно налюбоваться.

Не менее радуюсь, что Вы удостоили мой ответ своего внимания и занимались собиранием русских народных песен и пр. Этим Вы приобрели себе самую лучшую и вечную славу у русского и вообще славянского народа. <...> Собранные Вами песни и пр. я готов предложить Императорскому Русскому Географическому Обществу с просьбою издать их особными книжками и послать Вам 100 книжок вместо гонорара за Ваш труд. Сборник Ваш народных песен и пр. будет носить Ваше почтенное имя.

Вы спрашиваете меня, по какому пути Вы должны впредь следовать касательно литературного Вашего стремления. На это я могу ответить Вам только одно: поступайте в этом отношении и впредь так, как Вы до сих пор поступали, и все будет хорошо. Пишите, как до сих пор, русские народные песни, сказки, пословицы, загадки, заклинания (примівки) и пр. и пр., присылайте тот Ваш материал мне или посылайте его прямо Импер[аторскому] Русскому Геогр[афическому] Обществу в Санкт-Петербурге, читайте и изучайте нашу русскую отечественную историю, читайте самые лучшие русские сочинения, именно: Тургенева, Льва Толстого, Пушкина, Гоголя, Лермонтова, Ломоносова, Гончарова и пр. Де-

лайте переводы из чужих языков на русский язык и вообще пишите возможно много по-русски. Если Вы так будете поступать, то Вы приобретете очень скоро все необходимые для Вас знания и сделаетесь со временем хорошою русскою писательницею, так как у Вас есть писательский дар и, что главное, страстная любовь к своей литературе.

Я так предвижу, что Вы когда-то будете славная женщина среди нашего несчастного русского народа в Буковине. Только пусть это не делает Вас надменною, иначе Вы не успеете достигнуть необходимого совершенства. Будьте, как до сих пор, тихи и скромны, не величайтесь Вашими способностями и трудами, а работайте тихо и мирно, вдали от шумного мира.

Льшу себя приятною надеждою, что не раз гневаетесь на меня за сии мои «наставления». Это не наставления, а искренние мои убеждения относительно Вас и Вашей будущности.

Дай Бог, чтобы Ваша будущность была счастливая и блистательная и чтобы патриотическая Ваша деятельность принесла самую лучшую пользу бедному нашему народу и вообще славянскому делу.

Покорнейше прошу Вас, Дражайшая сестрица, поклонитесь от меня милейшим Вашим родителям и родственникам и скажите им, что я не перестаю о них думать и желать им всякого благополучия.

Приложенную при сем мою брошюрку о «Гайдамаках»¹ извольте передать Вашему дорогому отцу, моему старому товарищу и другу.

Вам я пошлю в особой посылке несколько русских изданий. За сим кланяюсь Вам низенько и целую Вас сердечно.

Ваш искренно Вам преданный брат, земляк и слуга

Григорій Купчанко.

¹ Про яку працю Г. Купчанка йдеться, встановити не вдалося.

**Лист * Григорія Купчанка до
Івана Ярошинського [фрагмент]
(Відень, 3(15).ІХ.1887)**

<...> Если бы Ваша дочь Євгенія прислала была мне свои песни, я давно издал бы был их особою книжкою. Может быть, у нее есть копии собранных ею песен? Если есть, то я покорно прошу ея прислать мне их, и я попробую издать их вместе со своими песнями. Приложенная при сем вырезка содержит часть собранных и изданных мною сатирических и танцевальных песен. Я прилагаю их для того, чтобы Ваша дочь знала, каким правописанием она должна писать народные песни. <...>

**Візитова картка ** Григорія Купчанка із
запискою до Євгенії Ярошинської
(Відень, 3(15).ІХ.1887)**

Многоуважаемая Евгенія Ивановна!

Примите искреннейшую мою благодарность за драгоценный Ваш портрет: он останется для меня на всю мою жизнь одним из самых дорогих для меня предметов.

Желаю Вам от души всего хорошего и кланяюсь Вам сердечно.

Вена, 3(15).ІХ.1887 г. Григорій Купчанко.

Лист * Григорія Купчанка до
Євгенії Ярошинської
(Відень, 16(28) січня 1889)**

Вена, 16 (28) января 1889 г.

Многоуважаемая Сестрица Евгения Ивановна!

Як я уже увидомил Вас телеграммою, Императорское Русское Географическое Общество в Санкт-Петербурге присудило Вам в своем годовом собрании 11(23) с. м. за Ваш этнографический труд, т. е. за Ваш сборник песен русского народа в Буковине, великую серебрянную медаль. То дуже високе отличие, тым больше высокое, що

* Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 651].

** Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 508].

*** Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 509].

разом с Вами отмечены названным Обществом только немногие русские ученые, мужчины. Вы представляете первую русскую женщину в целой Австро-Венгрии, получившую такое высокое отличие за научный труд, и сие отличие тим больше, що Вы еще дивчына и к тому иностранка (Ruslanderin) в отношении к Санкт-Петербургскому Импер[аторскому] Русскому Географическому Обществу. Сие отличие Вас медалью поставило Вас в ряды русских писателей и ученых и Вы отныне имеете полное право называть себя писательницею в полном смысле слова и членом-корреспондентом Импер[аторского] Русск[ого] Географ[ического] Общества в Санкт-Петербурге.

Искренне радуюсь, що Вы достигли такой славы, и радуюсь тем больше, що слава Ваша вполне заслуженная. Вы составляете славу Вашей дорогой родины и славу всего русского народа в Буковине. Для того я постановил поместить во 2-м н-ре «Русской Правды» почтенный Ваш портрет, описание драгоценной Вашей жизни и писательской деятельности¹. Потому покорнейше прошу Вас немедленно прислать мне данные о Вашей драгоценной жизни и писат[ельской] деятельности и, если возможно, также новейшую Вашу фотографическую карточку. В русском народном собрании в Чернивцах 31 января Вы непременно должны участвовать и говорить.

Сердечно кланяюсь Вам и дорогим Вашим родителям.

Искренно Ваш преданный друг и брат Григорий Купчанко.

¹ Статтю Г. Купчанка про Є. Ярошинську було надруковано в газеті «Русская Правда» 15 червня 1889 року (№ 9–10).

Візитова картка * Григорія Купчанка із запискою до Євгенії Ярошинської (Відень, 3.III.1889)

Дорога моя сестрице! Я не гніваюсь на Вас, бо не маю до того ни найменшої причини. Причиною моего непросто долгого молчания в отношении до Вас есть действительно дуже велике занятіє различными делами при газете. Для того умильно прошу Вас простить мое провинение перед Вами. Мене дуже дивуєть, що Вы еще не дістали Вашой серебряной медали, о которой Санкт-Петербургские газеты писали еще тогда, коли я Вам написал. Но потерпеть еще кілька дней, Вы, наверно, доставите Ваше заслуженное отличие разом с дипломом и с Вашим сборником песенъ. Может бути, що я приеду на Великдень в Буковину, тогда наверно посищу почтенный Ваш дом. Коли я достану дорогоценну вашу фотографію?.. Вас, дорогих Ваших родителей и любезных Ваших сестер¹ сердечно целует

Григорій Купчанко.

¹ Є. Ярошинська мала сестру і двох братів.

Лист ** Григорія Купчанка до Євгенії Ярошинської [фрагмент] (Відень, 22.VI.1889)

<...> Вашу повесть¹ я читал сей час, як только достал, с великим інтересом и постановил печатать ее в «Русской Правде», що и сделаю. Не отвечал я Вам для того, що дуже, дуже занят в редакцьи. <...>

¹ У 1889 році Є. Ярошинська написала з народно-го життя кілька оповідань моралізаторського змісту («Навернений скупець», «Нетверезий начальник» та ін.). Про який твір молоді авторки йде мова, невідомо.

* Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 511].

** Зберігається у ВР [ф. 101 (М. Павлика), № 512].

1. Андрусяк М. До чого змагав Богдан Дідицький / Микола Андрусяк // Життя і знання. – 1934. – Чис. 7/8. – С. 207–208.
2. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. : монографія / О. Добржанський. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – 574 с.
3. Купчанко Г. Русский народ / Григорий Купчанко. – Вена: Книгопечатня Фридриха Ясперса в Вене. – 27 с.
4. Овсянко-Куликовський Д. Н. Введение к «Истории русской интеллигенции» // Осмаков Н. В. Психологическое направление в русском литературоведении. Д. Н. Овсянко-Куликовський. – М.: Просвещение, 1981. – С. 109–121.
5. Сінченко Г. І. Купчанко як фольклорист і етнограф (1849–1902) / Г. І. Сінченко // Тези доповідей XXII наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1966. – С. 143–145.
6. Смаль-Стоцький С. Буковинська Русь: культурно-історичний образок / Степан Смаль-Стоцький // Зелена Буковина. – Чернівці, 1996. – № 3–4; 1997. – № 1.
7. Цегельський Л. З австрійської України. Галицьке москвофільство в останній його фазі / Льонгін Цегельський // Літературно-науковий вісник. – 1910. – Т. L. – Кн. V. – С. 389–406.
8. Ярошинська Є. Лист до Михайла Павлика [1. VI.1889] / Євгенія Ярошинська / Ярошинська Є. Вибрані твори. – К. : ДВХЛ, 1958. – С. 379–380.